

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	991
Land:	Afghanistan
Kilde:	Landinfo
Titel:	Afghanistan: Straffeloven
Udgivet:	18. oktober 2019
Optaget på baggrundsmaterialet:	18. februar 2020

Temanotat

Afghanistan: Straffeloven

LANDINFO

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

© Landinfo 2019

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 2098 Vika

0125 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

Om Landinfos temanotater

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos temanotater er basert på opplysninger fra nøye utvalgte kilder. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

Temanotatene bygger på både skriftlig og muntlig kildemateriale. En del av informasjonen som formidles, er innhentet gjennom samtaler med kilder på informasjonsinnhentingsreiser. Landinfo tilstreber bredde i kildetilfanget, og så langt mulig er det innhentet informasjon fra kilder som arbeider uavhengig av hverandre. Alt benyttet kildemateriale er fortløpende referert i temanotatene. Hensyn til enkelte kilders ønske om anonymitet er ivarettatt.

Notatene gir ikke et uttømmende bilde av temaene som undersøkes, men belyser problemstillinger som er relevante for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos temanotater gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

About Landinfo's reports

The Norwegian Country of Origin Information Centre, Landinfo, is an independent body within the Norwegian Immigration Authorities. Landinfo provides country of origin information (COI) to the Norwegian Directorate of Immigration (Utlendingsdirektoratet – UDI), the Immigration Appeals Board (Utlendingsnemnda – UNE) and the Norwegian Ministry of Justice and Public Security.

Reports produced by Landinfo are based on information from carefully selected sources. The information is collected and analysed in accordance with [common methodology for processing COI](#) and [Landinfo's internal guidelines on source and information analysis](#).

To ensure balanced reports, efforts are made to obtain information from a wide range of sources. Many of our reports draw on findings and interviews conducted on fact-finding missions. All sources used are referenced. Sources hesitant to provide information to be cited in a public report have retained anonymity.

The reports do not provide exhaustive overviews of topics or themes, but cover aspects relevant for the processing of asylum and residency cases.

Country of Origin Information presented in Landinfo's reports does not contain policy recommendations nor does it reflect official Norwegian views.

SUMMARY

Afghanistan's new Penal Code was endorsed by president Ghani on 4 March 2017 and entered into force on 14 February 2018. This report presents the new Penal Code and provides insight into some of the new provisions introduced. Also, the report specifies some of the changes made to the old Penal Code.

SAMMENDRAG

Den 4. mars 2017 ble Afghanistans nye straffelov vedtatt, og loven trådte i kraft den 14. februar 2018. Dette temanotatet presenterer den nye loven. Notatet gir innblikk i enkelte nye bestemmelser, og påpeker samtidig enkelte endringer fra den gamle straffeloven.

INNHold

1. Innledning	6
2. Bakgrunn	6
2.1 Forholdet mellom straffeloven av 2017 og islamsk lov	7
2.2 Islamsk lov (sharia)	7
2.3 Den juridiske diskursen	9
3. Straffeloven av 2017	10
3.1 Nye bestemmelser i loven	10
3.2 Differensiering av lovbrudd	11
3.3 Strafferammer	12
3.4 Spesielle bestemmelser knyttet til mindreårige	13
4. Dødsstraff	13
4.1 Gjennomførte henrettelser fra 2001 og frem til i dag	14
5. Begrenset erfaringsgrunnlag med den nye straffeloven	15
6. Referanser	16

1. INNLEDNING

Strafferetten i Afghanistan reguleres i dag hovedsakelig av grunnloven, straffeloven av 2017 og islamsk lovgivning.¹ Slik har det imidlertid ikke alltid vært. Innen den nye straffeloven ble vedtatt i 2017, var strafferettslige forhold regulert av en mengde lover og regler, som gjorde det komplisert for dommere, påtalemyndighet og forsvarsadvokater å holde oversikt over alle relevante forhold. Dette var utgangspunktet for utarbeidelsen av den nye straffeloven i Afghanistan.

Dette temanotatet presenterer straffeloven av 2017. Notatet gir innblikk i enkelte nye bestemmelser i loven og påpeker samtidig enkelte endringer fra den gamle straffeloven.

Notatet er avgrenset til å omhandle formelt rammeverk, hvilket innebærer en teoretisk tilnærming til straffeloven. Årsaken til en slik tilnærming, er at det finnes relativt lite informasjon om hvorledes håndhevelsen av den nye straffeloven praktiseres, da det fortsatt er relativt kort tid siden loven trådte i kraft. Den informasjon Landinfo har om tematikken, vil fremkomme avslutningsvis i notatet.

Dette notatet kan med fordel ses i sammenheng med Landinfos (2019a) temanotat om politi og rettsvesen i Afghanistan, som omhandler det formelle rettssystemet og den generelle rettssikkerheten for den afghanske befolkningen.

Det er ikke gitt at afghansk lovverk oversettes til engelsk. Så langt Landinfo kjenner til, er det ennå ikke publisert en autorisert engelsk oversettelse av den nye straffeloven. Landinfo har imidlertid en uautorisert oversettelse av loven.

Utover den uautoriserte oversettelsen av loven, bygger notatet hovedsakelig på åpent tilgjengelig skriftlig materiale. Landinfo gjør oppmerksom på at ulike kilder betegner den nye straffeloven – Penal Code – ulikt; enkelte kilder referer til loven som Penal Code 2017, mens andre omtaler den som Penal Code 2018. Landinfo har valgt å referere til loven som straffeloven av 2017, siden loven ble vedtatt dette året.

2. BAKGRUNN

Da Taliban-regimet falt i 2001, lå Afghanistans store deler av det formelle rettsapparat i ruiner. Siden den gang har mange rettsinstitusjoner blitt gjenoppbygd, reformert eller etablert, og Afghanistans formelle rettssystem har gjennomgått betydelige forandringer etter 2001.²

Etter Talibans fall, har det også pågått et kontinuerlig arbeid med å reformere det afghanske lovverket, herunder strafferetten. Som følge av et presidentdekret i 2010, startet arbeidet med å utarbeide en ny straffelov i 2012. Criminal Law Reform Working

¹ Sharia er islamsk lov som vist i Koranen supplert med hadith – fortellinger og tekster om profetens Muhammeds sunna (tradisjoner). Rettslære eller tolkningen av sharia betegnes som fiqh (kunnskap/forståelse) og omfatter også andre typer tekster, blant annet fatwaer, domsavgjørelser og de ulike lovskolenes samlinger (Vogt u.å.). I dette temanotatet brukes kun sharia eller islamsk lov for enkelthets skyld.

² I henhold til Bonn-avtalen, skulle det afghanske rettssystemet bygges opp i samsvar med islamske prinsipper, afghanske juridiske tradisjoner og internasjonale standarder (ALEP 2017, s. 1; Wardak 2016, s. 7).

Group, underlagt justisdepartementet, har hatt regien for arbeidet (UNAMA 2018a, s. 17).

Arbeidet med den nye straffeloven har vært omfattende og tidkrevende. Målsettingen var å reformere den utdaterte straffeloven fra 1976. Dette innebar å samle og innarbeide over 30 andre lover, i tillegg til en rekke bestemmelser og dekreter om straffbare forhold, samt sikre samsvar med internasjonale konvensjoner og traktater (UNAMA 2018a, s. 17-18; UNODC u.å.).

Den 4. mars 2017 ble den nye straffeloven godkjent av presidenten ved dekret nr. 256 i henhold til grunnlovens artikkel 79. Loven trådte i kraft den 14. februar 2018. Loven er forelagt parlamentet, men ikke ratifisert.³ Loven består av 916 artikler.⁴

Straffeloven av 2017 er gjeldene for straffbare forhold begått etter 14. februar 2018, og har ikke tilbakevirkende kraft. For kriminalitet begått før denne datoen, gjelder den tidligere straffeloven fra 1976 (UNAMA 2018a, s. 17).

United Nations Assistance Mission to Afghanistan (UNAMA) (2018a, s. 17) beskriver den nye straffeloven som en «milepæl i reformeringen av landet strafferett».

2.1 FORHOLDET MELLOM STRAFFELOVEN AV 2017 OG ISLAMSK LOV

Det afghanske lovverket er en kombinasjon av islam lov, tradisjonell rett og statlig nedfelt lov (Rahbari 2018, s. 291). Generelt har islamsk lov en betydelig innflytelse på det afghanske lovverket, og islamsk lov er delvis innarbeidet i ordinær lovgivning og kodifisert lov. Dette gjenspeiles i også straffeloven.

Artikkel 2 i straffeloven av 2017 slår fast at:

1. This law regulates the Ta'ziri crimes and penalties.
2. Perpetrators of Hudud, Qisas and Diat shall be punished in accordance with the provisions of Hanafi jurisprudence of Islamic Sharia.

Straffeloven viderefører samme innfallsvinkel til hudud- og qisas-forbrytelser (se forklarende tekst i punkt 2.2 nedenfor) som den gamle straffeloven fra 1976. Dette betyr at hudud-straffer er en mulig straffereaksjon, men disse straffereaksjonene er ikke i seg selv kodifiserte eller nedfelt i loven (Rahbari 2018, s. 297).

2.2 ISLAMSK LOV (SHARIA)

Når det gjelder strafferettslige forhold, opererer klassisk islamsk lov med tre ulike kategorier forbrytelser (ALEP 2017, s. 20, 50, 139; Wimpelmann 2017, s. 5):

- *hadd/hudud* (entall/flertall) – grense/forbud
- *qisas* – gjengjeldelse
- *ta'zir* –fordømmelse, irettesettelse, reprimande

³ Parlamentet kan gjennomgå, godkjenne, endre eller avvise vedtekter som følge av grunnlovens artikkel 79 (Constitution of Afghanistan art. 79; UNAMA 2018b, s. 5).

⁴ Artikkel 916 er straffelovens siste, og lister opp de lovene som er blitt inkorporert i den nye loven og som dermed er opphevet.

Hudud-lovbrudd

Hadd/hudud er lovbrudd som anses som krenkelse av Gud selv, og straffen for slike forbrytelser er angitt i Koranen. Det er ikke enighet blant de rettslærde innen islam om det er fire eller seks forbrytelser som skal inngå i hadd-kategorien. Det er enighet om de fire forbrytelsene ekteskapsbrudd (*zina*)⁵, falske anklager om ekteskapsbrudd (*qadhi*), enkelt former for tyveri (*sariqa*) og landeveistrøveri (*hiraba*), mens uenigheten omhandler de to forbrytelsene inntak av alkohol og apostasi (Vogt u.å.b; Rahbari 2018, s. 295). I Afghanistan blir apostasi oppfattet som en hadd-forbrytelse.

Hudud-lovbrudd har svært høye beviskrav; enten full tilståelse eller mannlige vitner (Wimpelmann 2017, s. 5). Det er også betingelser knyttet til både tilståelsen og vitnene. Antall vitner varierer i henhold til forbrytelsen. Eksempelvis kreves det fire mannlige vitner for *zina*, mens det for landsveistrøveri er krav om to mannlige vitner (ALEP 2012, s. 89-100).⁶

Etter den klassiske tolkningen, skal blant annet vitnene selv ha bevitnet forbrytelsen.⁷ Slik Landinfo forstår det, er det sjeldent at kravene oppfylles. Siden beviskravene er vanskelige å innfri, vil forbrytelsen som oftest straffeforfølges i henhold til andre lovbestemmelser og som en ta'zir-forbrytelse i stedet.

Qisas-lovbrudd

I motsetning til hudud-forbrytelsene som overtrer Guds grenser, er qisas-forbrytelser rettet mot en person, eksempelvis vold mot en person eller drap. Qisas referer til offerets (eller offerets familie) rett til en rettferdig gjengjeldelse, at gjerningspersonen påføres en reaksjon i tråd med forbrytelsen han/hun har begått. Som annet alternativ kan offeret/familien be om at gjerningspersonen gir en økonomisk kompensasjon (*diya*, blodpenger). Et tredje alternativ er at offeret/familien tilgir gjerningspersonen. I enkelte slike tilfeller betales *diya*, i andre tilfeller ikke (Vogt u.å.; ALEP 2017; EASO 2017, s. 18).

Så langt Landinfo forstår det, er det også knyttet strenge vilkår til retten for gjengjeldelse; typisk i drapssaker. Drapet må blant annet være forsettlig – det må være helt uten tvil at drapsmannen hadde ment å drepe og ikke bare skade offeret – og gjerningspersonen må være voksen og tilregnelig. Det er også krav om troverdige øyevitner. I likhet med hudud-lovbrudd, har de strenge beviskravene til qisas-forbrytelser ført til at forbrytelsen ofte straffeforfølges i henhold til andre lovbestemmelser og som en ta'zir-forbrytelse i stedet (Vikør 2004).

⁵ Zina er seksuell aktivitet utenfor ekteskap. Se Landinfos temanotat om ekteskap i Afghanistan (Landinfo 2019b) for mer informasjon om zina.

⁶ Afghanistan Legal Education Project (ALEP) sin rapport om strafferett i Afghanistan ble publisert i 2012, og omhandler i så måte straffeloven av 1976. Siden straffeloven av 2017 viderefører samme innfallsvinkel til hudud- og qisas-forbrytelser som den gamle straffeloven, er diskusjonen knyttet til dette forholdet i rapporten fortsatt relevant.

⁷ De strenge beviskravene generelt motvirker sannsynligvis hudud-straffer, eksempelvis i utroskapssaker. Beviskravet i slike saker er at fire mannlige vitner, med upåklagelig omdømme, faktisk må ha vært tilstede og bevitnet selve handlingen. Det hefter også strenge beviskrav til tilståelser. En ugift kvinnes graviditet er ikke å regnes som tilståelse på zina (ALEP 2012, s. 91). Det bør også nevnes at flertallet av islamske lærde faktisk ikke anser graviditet i seg selv som bevis for utroskap, selv om ektemannen har vært fraværende i flere år. Historisk har det også vært relativt liten anvendelse av hudud-straffereaksjoner i andre land enn Afghanistan. Det har eksempelvis blitt registrert kun ett tilfelle på steining i Istanbul i løpet av 400 år under det ottomanske riket (Rahbari 2018, s. 297).

Ta'zir-lovbrudd

Ta'zir-forbrytelser er handlinger som ikke omfattes av de to foregående kategoriene. Straff er ikke fastsatt i Koranen, men reguleres av den sekulære straffeloven. Straffen som idømmes spenner fra bøter til dødsstraff. Generelt anses ta'zir-forbrytelser som mindre alvorlige sammenliknet med de øvrige kategoriene, selv om ta'zir-kategorien også omfatter alvorlige kriminelle handlinger, eksempelvis drap (ALEP 2017, s. 139; EASO 2017, s. 18).

Straffelovens artikkel 543 regulerer drap dersom ikke kravene knyttet til qisas er til stede:

If in the crime of murder, the conditions for application of "Qisas" are not available or due to doubts or any other reason "Qisas" punishment is revoked, the perpetrator shall be sentenced according to provisions of this chapter.

Den afghanske strafferetten består altså både av islamsk lov og av straffeloven, der islamsk lov regulerer straff for hudud- og qisas-forbrytelser, mens straffeloven regulerer straff for ta'zir forbrytelser. I praksis betyr dette at alle kriminelle handlinger som blir rettslig prøvd i domstolen, fordrer at påtalemyndigheten, forsvarsadvokater og dommere er kjent med bestemmelsene i straffeloven, men også i islamsk lov (ALEP 2017, s. 48).

Dette forholdet mellom islamsk lov og kodifisert lov – herunder straffeloven, men også grunnloven – er gjenstand for en juridisk diskurs, beskrevet svært kort nedenfor.

2.3 DEN JURIDISKE DISKURSEN

Når det gjelder straff i tråd med islamsk lov, er det innledningsvis viktig å understreke at det kan være forskjeller blant lærde, juridiske eksperter og forskere hva angår tolkninger. Det samme gjelder oppfatninger og vurderinger av forholdet mellom islamsk lov og sekulær lov.

Hvorledes rettssystemet håndterer hudud-forbrytelser og straff, har vært en tematikk i arbeidet med den nye straffeloven (Rahbari 2018, s. 295-298).⁸ I prinsippet kan eksempelvis steining idømmes i tråd med straffeloven, såfremt alle forutsetningene – som beskrevet tidligere – er til stede. Til tross for den juridiske anerkjennelsen av hudud-forbrytelser i det afghanske lovverket og spesielt i straffeloven, mener allikevel en rekke juridiske eksperter at straffeloven står i strid med den afghanske grunnloven som forbyr hudud-straffer.⁹

Artikkel 29 i Grunnloven av 2004 forbyr tortur og straff som bryter med menneskeverdet. Siden straffereaksjoner for hudud-forbrytelser representerer et kontinuum fra kroppslig avstraffelse til henrettelse, som blant annet pisking og steining, argumenteres det med at slike straffereaksjoner ikke kun bryter med grunnloven, men også med Afghanistans internasjonale forpliktelser (Rahbari 2018, s. 296; Wimpelmann 2017, s. 5, 7).

⁸ Rahbari (2018, s. 295) omtaler forholdet mellom straffeloven og hudud som «a pragmatic punt».

⁹ Kilder mener også at grunnlovens paragrafer i en viss grad står i motsetning til hverandre; på den ene siden skal ingen lover i landet stå i motsetningen til islam, men dersom et forhold dømmes i henhold til sharia, må sharia allikevel være innenfor grunnlovens bestemmelser (Rahbari 2018, s. 295).

Juristen Siavash Rahbari (2018, s. 296) mener at siden straffeloven unngår å kodifisere hudud-straffereaksjoner, så kan dette tolkes som en styrke sett fra et menneskerettighetsperspektiv. Det kan med andre ord tolkes dithen at staten ikke eksplitt godkjenner slike straffereaksjoner. Grunnloven av 2004 stadfester hierarkiet mellom lovkindene, og kodifisert lovverk skal benyttet på de forhold som faller inn under bestemmelsene. Det er først når forhold som ikke reguleres i kodifisert lovverk at islamsk lov skal gjelde (Rahbari 2018, s. 296; Constitution of Afghanistan 2004, art. 130-131).

Så langt Landinfo er kjent med, har det ikke blitt prøvd for retten hvorvidt straffeutmåling for en hudud-forbrytelse faktisk er i strid med grunnloven. I praksis har hudud-straffer sjeldent blitt anvendt innenfor det formelle rettsvesenet i Afghanistan (Rahbari 2018, s. 298). Årsaken er, som nevnt flere ganger, de strenge beviskravene. Historisk sett har det heller ikke vært tradisjon for å idømme hudud-straffer, eksempelvis for zina, innenfor det formelle rettsvesenet i Afghanistan. Forsker ved Chr. Michelsens Institutt, Torunn Wimpelmann (2017, s. 5,7), mener i så måte at debatten om hvorvidt den afghanske staten anerkjenner hudud-straffer fortsatt hovedsaklig er teoretisk.

Situasjonen som beskrevet over viser at det rettslige landskapet i Afghanistan er komplekst, selv med ny straffelov. Flere lover og reguleringer kan overlappe, men også stå i motsetning til hverandre. Den sammensatte situasjonen er et resultat av en lang historie der ulike rettstradisjoner har satt sitt preg.

3. STRAFFELOVEN AV 2017

3.1 NYE BESTEMMELSER I LOVEN

Straffeloven av 2017 inneholder enkelte nye bestemmelser sammenliknet med den gamle loven. Dette er bestemmelser knyttet til krigsforbrytelser, forbrytelser mot menneskeheten, bekjempelse av korrupsjon, seksuell trakassering og voldtekt samt bestemmelser knyttet til såkalte *bacha bazi* (dansegutter) (EASO 2017, s. 21; UN Secretary-General 2019, s. 25).

Av konkrete endringer kan nevnes (UNAMA 2018b; diplomatisk kilde, e-post 2018; Rahbari 2018, s. 298):

- At voldtekt kan gjelde menn.
- At samleie med en som er bevisstløs eller sover kan straffes.
- At straff for zina – for frivillig sex mellom voksne som ikke er gift med hverandre eller som ikke er gift med andre – reduseres fra maksimum 15 år til 2 år. Hvis en av partene er gift med en annen, øker straffen til 5 år.
- At det ikke lengre skal anses som formildende omstendigheter dersom drap er utført som hevnreaksjon mot zina.
- At det er forbudt å se på, delta i, eller arrangere forestillinger med *bacha bazi*.
- At det er straffbart å ikke gi barn tilstrekkelig omsorg, herunder med henblikk på helse, utdanning og kosthold.

- At det er straffbart å plage og/eller utøve vold («harassment») mot kvinner og barn.
- At det ikke er straffbart å fornærme politiske ledere eller offentlige tjenestemenn.
- At inntak av alkohol ikke medfører fengselsstraff.

Flere kapitler i straffeloven regulerer forbrytelser mot staten og offentlig sikkerhet, herunder terrorisme og finansiering av terrorisme; art. 263-283.¹⁰

Flere forhold har vært gjenstand for debatt forutfor og etter at loven ble vedtatt. En av disse handlet om hvorvidt straffeloven skulle inneholde bestemmelser om vold mot kvinner og om The Elimination of Violence against Women Law of 2009 (EVAW) skulle inkorporeres.¹¹

Loven inneholdt et kapittel om vold mot kvinner, men allerede i mars 2018 ble dette kapittelet opphevet ved et presidentdekret (nr. 262). Presidentdekretet stadfester at EVAW fortsatt er gyldig (UN Secretary-General 2019, s. 26; UNAMA & OHCHR 2018, s. 16-17).

Presidentdekretet har vært nødvendig for å sikre fortsatt juridisk beskyttelse for kvinner fra voldsforbrytelser, ifølge FNs generalsekretær (UN Secretary-General 2019, s. 26).

Æresdrap av kvinner er ikke kriminalisert i EWAW. Den gamle straffelovens artikkel 398 stadfestet at æresdrap – det vil en person som dreper sin ektefelle eller en nær slektning som begår utroskap for å forsvare sin ære – var en formildende omstendighet. Straffeloven av 2017 nevner ikke æresdrap («honour killings»), og forholdet kan dermed ikke brukes som formidlende omstendigheter i drapssaker (UNAMA & OHCHR 2018, s. 17, 21).

3.2 DIFFERENSIERING AV LOVBRUDD

Det kriminelle forholdets alvorlighetsgrad har betydning både strafferettslig og prosessuelt. Straffeloven legger føringer for hvorledes påtalemyndigheten skal håndtere straffeforfølgelse samt hva slags type straff lovbrudd kan idømmes (ALEP 2017, s 138; EASO 2017, s. 18).

Artiklene 27 til 31 i straffeloven klassifiserer lovovertrедelser i tre grupper med ulike strafferamme:

¹⁰ Med dette opphører blant annet The law on internal and external security (publisert i Official Gazette no. 649) og art. 8-20 i Law on combating against terrorism (publisert i Official Gazette no 952) (Penal Code 2017, art. 916).

¹¹ For mer informasjon om tematikken, se Afghanistan Public Policy Research Organization: New Penal Code and EVAW Law: To Incorporate or Not to Incorporate? (APPRO 2018).

Lovhjemmel	Lovbrudd	Strafferamme
Art. 29	Forseelse (petty offences/ crime)	Lovbrudd som ikke kan medføre mer enn tre måneder fengselsstraff eller som ilegges bøter.
Art. 30	Mindre alvorlig lovbrudd (misdemeanor)	Lovbrudd som kan medføre fengselsstraff fra tre måneder til fem år eller alternativ til fengsel samt bøter.
Art. 31	Alvorlig lovbrudd (felonies)	Lovbrudd som kan straffes med minimum fem års fengsel til livsvarig fengsel eller dødsstraff.

Kilde: Penal Code 2017

Det er ulike alvorlighetsgrader knyttet til langvarig fengselsstraff (etter alvorlige lovbrudd, jf. artikkel 31), klassifisert i loven som nivå 1 og nivå 2. Se tabell over strafferammer nedenfor.

3.3 STRAFFERAMMER

Den nye straffeloven viderefører de samme prinsipielle sanksjonene som den gamle straffeloven, som bøter, fengsel og dødsstraff. Men den nye loven introduserer også alternativer til fengselsstraff (UNAMA 2018b, s. 8).

Alternativer til fengselsstraff medfører at dommere kan idømme andre sanksjoner i saker der strafferammen er mindre enn fem års fengsel. Disse sanksjonene inkluderer betinget dom, samfunnstjeneste, inndragelse av sosiale tjenester eller soning i hjemmet (Penal Code 2017, art. 150, 151).

Tabellen redegjør nærmere for strafferammene i straffeloven (Landinfos oversettelse):

Strafferamme	Straffeloven av 2017
Kort fengselsstraff	3-12 måneder
Middels fengselsstraff	1-5 år
Lang fengselsstraff	5-16 år
Langvarig fengselsstraff	Nivå 1: 16-20 år Nivå 2: 20-30 år
Bot	Mer enn 5000 afghani
Alternativ	Alternativ til fengselsstraff for mindre alvorlige lovbrudd, det vil si saker med strafferamme fra tre måneder til 5 års fengsel samt bøter

UNAMA (2018b, s. 8).

Straffeloven stadfester at straffeutmålingen skal ta hensyn til både formildende og skjerpende omstendigheter og at dette skal gjenspeiles i dommen. Dette er nytt sammenliknet med den gamle straffeloven (diplomat kilde, e-post januar 2019; UNAMA 2018b, s. 5).

At den nye straffeloven angir minste- og maksimumsstraffer, innskrenker dommernes mulighet til å utvise skjønn (diplomat kilde, e-post januar 2019; UNAMA 2018b, s. 5).

3.4 SPESIELLE BESTEMMELSER KNYTTET TIL MINDREÅRIGE

Den nye straffelovens artikkel 916 opphever alle bestemmelsene i Lov om ungdomsforbrytelser (Juvenile Code 2005) som eventuelt strider mot bestemmelsene i straffeloven.

Straffelovens artikler 95-114 regulerer kriminalitet begått av personer mellom 12 og 18 år. En mindreårig, altså en person som ikke har fylt 18 år (artikkel 95), kan ikke dømmes til døden, fengsel eller bøter i henhold til den nye straffelovens artikkel 99.

Dersom en ungdomsforbryter blir dømt til frihetsberøvelse, skal vedkommende sone dommen i et rehabiliteringssenter for ungdom. Personen vil eventuelt bli overført til et ordinært fengsel etter fylte 18 år (Penal Code 2017, art. 104).

4. DØDSSTRAFF

Dødsstraff benyttes som straff i Afghanistan. Selv om ikke dødsstraff har blitt avskaffet med den nye straffeloven, er antall forbrytelser der strafferammen er satt til dødsstraff redusert fra 54 til 14 forbrytelser (AI 2019, s. 20). Dødsstraff er erstattet med livstid for enkelte kriminelle handlinger.

Dødsstraff kan kun gjennomføres etter godkjenning av presidenten, i henhold til både Grunnloven av 2004 (artikkel 129) og straffeloven av 2017 (artikkel 169).

Straffelovens artikkel 170 stadfester dødsstraff for følgende forbrytelser:

- Genocide, crimes against humanity, war crimes, crimes of aggression against state, assassination and explosion, kidnaping and taking hostage or highway robbery resulting in death of person(s).
- Murder in conditions anticipated in this law.
- Crimes causing territory of Afghanistan partly or entirely to fall under sovereignty of a foreign country or it harms the national sovereignty, territorial integrity, or independence of the country.
- Gang raping of female.
- Gang raping of male that results in his death.

Amnesty International (AI 2019, s. 19) har opplyst at ved utgangen av 2018, fantes det 343 fengselsinnsatte som var ilagt dødsstraff.

Landinfo er ikke kjent med hvorvidt noen er dømt til dødsstraff etter den nye straffeloven. AI opplyser at minst elleve ble dømt til døden i 2017, uten å gi informasjon om de ble dømt i henhold til den nye eller gamle straffeloven. Det oppgis ikke antall for 2018 i AI-rapporten, som kan tyde på at det i hvert fall ikke ble idømt offentlig kjente dødsdommer i 2018 (AI 2018, s. 18, 2019, s. 19).

De afghanske påtalemyndighetene (Attorney General) har opprettet en spesialkomité som vurderer saker der utfallet er dødsstraff; Special Committee to Review Cases of Death Penalty. Afghanske myndigheter har opplyst til AI at spesialkomiteen har gjennomgått 44 saker, der det i 22 saker ble anbefalt nedsettelse av straff. Landinfo kjenner ikke til utfallet i disse sakene. I tillegg fikk rundt 50 personer med dødsstraff tilsidesatt dommen etter benådning fra ofrenes familier (AI 2019, s. 20).

4.1 GJENNOMFØRTE HENRETTELSE FRA 2001 OG FREM TIL I DAG

I de påfølgende årene etter Talibans fall i 2001, ble daværende president Hamid Karzai oppfordret av blant annet EU og ulike menneskerettsorganisasjoner til å avstå fra gjennomføring av henrettelser inntil rettssystemet var tilstrekkelig reformert, for å sikre at alle domfelte hadde fått en rettferdig rettsak (Bjelica & Qaane 2016).

Den første henrettelsen etter Talibans fall, skjedde i april 2004.¹² Henrettelser har siden dette blitt gjennomført med ujevne mellomrom (Bjelica & Qaane 2016).

Kjente gjennomførte henrettelser fra 2001 (DPW u.å.; AI 2019, s. 19):

- 2001-2003: Ingen
- 2004: 1
- 2005-2006: Ingen
- 2007: 15
- 2008: 18
- 2009-2010: Ingen
- 2011: 2
- 2012: 14
- 2013: 2
- 2014: 6
- 2015: 1
- 2016: 6
- 2017: 5
- 2018: 3
- 2019 (så langt; oppdatert 4. september 2019): Ingen

Listen over henrettelser er satt sammen etter en gjennomgang av to kilder; Amnesty International og Death Penalty Worldwide (DPW) ved Cornell Center. De to kildene har sammenfallende data. Så langt Landinfo er kjent med, er dette de kildene som har best oversikt over tematikken. DPW understreker at antall henrettende er basert på rapporteringer i media, og at antallet må anses som ubekreftede estimat. Det påpekes at det blant annet er vanskelig å få nøyaktig statistikk på grunn av en grad av hemmelighold om henrettelser fra myndighetshold. AI opplyser at de generelt (ikke spesifikk knyttet til Afghanistan) innhenter informasjon fra en rekke kilder som kan inkluderer offisiell statistikk, dommer, informasjon fra privatpersoner, rapporteringer fra organisasjoner og det sivile samfunnet samt media (AI 2019, s. 6).

¹² Den henrettede var en tidligere militær kommandant dømt i oktober 2002 for flere drap begått under borgerkrigen. AI (som gjengitt i Bjelica & Qaane 2016) mente rettsaken ikke holdt internasjonal standard, da den dømte ikke hadde hatt advokat tilstede under rettsaken, rettsaken hadde foregått for lukkede dører og dommeren i den innledende saken hadde senere blitt avsatt fordi han hadde mottatt bestikkelser.

5. BEGRENSET ERFARINGSGRUNNLAG MED DEN NYE STRAFFELOVEN

I perioden mellom 14. februar og 30. juni 2018 gjennomførte UNAMA en undersøkelse om praktiseringen av den nye straffeloven. I undersøkelsen ble om lag 100 tilfeldige utvalgte rettssaker fulgt. Straffesakene ble ført i både primær-, klage- og spesialdomstoler. Formålet var å undersøke i hvilken grad dommerne evnet å benytte korrekt lov i overgangen mellom ny og gammel straffelov, samt å anvende loven korrekt ved straffeutmåling (UNAMA 2018b).

Hovedkonklusjonen i rapporten var at domstolene generelt dømte i henhold til den nye loven, og at domstolen var kjent med når denne skulle brukes. Når det gjaldt straffeutmåling var det derimot større avvik. Alternativ til fengsel ble ikke vurdert i tilstrekkelig grad, og det samme gjaldt anledningen til å gi ungdomsstraff (UNAMA 2018b; U.S. Department of State 2019, s. 7; diplomatkilde e-post 2019).¹³

Ifølge påtalemyndigheten ble det behandlet i overkant av 18 000 straffesaker i rettsapparatet i perioden fra 14. februar og 1. desember 2018. Utvalget i UNAMAs undersøkelse må derfor anses som begrenset (diplomatkilde e-post 2019).

I Afghanistan er rettsavgjørelser i prinsippet offentlige. I praksis har Afghanistan tradisjon for å holde rettslige avgjørelser, dette gjelder selve dommen, men også begrunnelsen, til dels skjult fra offentligheten. Det vil si at rettsavgjørelser i primærdomstolen og ankedomstolen typisk ikke er offentlig tilgjengelig. Offentliggjøring skjer først når Høyesterett fatter en avgjørelse i saken (UNAMA 2017, s. 35).

¹³ Årsakene til at alternativ til fengselsstraff eller ungdomsstraff ikke ble vurdert i tilstrekkelig grad, kan henge sammen med at det ikke foreligger noe apparat til å håndtere slik straffer – institusjonene og infrastrukturen mangler. Presidenten skal ha gitt ordre om opprettelsen av et slikt tilbud, men dette er ikke på plass (diplomatkilde e-post januar 2019; UNAMA 2018b).

6. REFERANSER

Skriftlige kilder

- AI, dvs. Amnesty International (2018). *Death Sentences and Executions 2017*. London: AI. Tilgjengelig fra <https://www.amnesty.org/download/Documents/ACT5079552018ENGLISH.PDF> [lastet ned 10. september 2019]
- AI (2019). *Death Sentences and Executions 2018*. London: AI. Tilgjengelig fra <https://www.amnesty.org/download/Documents/ACT5098702019ENGLISH.PDF> [lastet ned 9. september 2019]
- ALEP, dvs. Afghanistan Legal Education Project, Stanford Law School (2012). *An Introduction to the Criminal Law of Afghanistan. Second Edition*. Stanford: Stanford Law School. Tilgjengelig fra https://www-cdn.law.stanford.edu/wp-content/uploads/2016/03/ALEP-Criminal-Law-2d-Ed_English.pdf [lastet ned 4. september 2019]
- ALEP (2017, juni). *An introduction to the Law of Afghanistan. 4th Edition*. Stanford: Stanford Law School. Tilgjengelig fra https://www-cdn.law.stanford.edu/wp-content/uploads/2017/11/ALEP-IntrotoLawofAfghanistan_4thEdition_English.pdf [lastet ned 4. september 2019]
- APPRO, dvs. Afghanistan Public Policy Research Organization (2018, juli). *New Penal Code and ERAW Law: To Incorporate or Not to Incorporate*. Kabul: APPRO. Tilgjengelig fra <http://appro.org.af/wp-content/uploads/2018/07/2018-08-01-EVAW-Law-and-the-new-Penal-Code-1.pdf> [lastet ned 9. september 2019]
- Bjelica, J. & Qaane, E. (2016, 11. mai). Afghanistan's Latest Executions: Responding to calls for capital punishment. *Afghanistan Analysts Network*. Tilgjengelig fra <https://www.afghanistan-analysts.org/afghanistans-latest-executions-responding-to-calls-for-capital-punishment/> [lastet ned 9. september 2019]
- [Constitution of Afghanistan] (2004). *The Constitution of the Islamic Republic of Afghanistan*. Tilgjengelig fra <http://www.afghanembassy.com.pl/afg/images/pliki/TheConstitution.pdf> [lasta ned 10. september 2019]
- DPD, dvs. Death Penalty Database (u.å.). *Death Penalty Database. Afghanistan*. Cornell Law School: Cornell Center on the death Penalty Worldwide. Tilgjengelig fra <https://www.deathpenaltyworldwide.org/country-search-post.cfm?country=Afghanistan#f18-3> [lastet ned 9. september 2019]
- EASO, dvs. European Asylum Support Office (2017, desember). *Afghanistan: Individuals targeted under societal and legal norms*. Valletta: EASO. Tilgjengelig fra <https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/publications/coi-Afghanistan-targeting-society.pdf> [lastet ned 4. september 2019]
- Landinfo (2019a). *Afghanistan: Politi- og rettsvesen*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2019/10/Temanotat-Politi-og-rettsvesenet-i-Afghanistan-LIJ-16102019.pdf> [lastet ned 17. oktober 2019]
- Landinfo (2019b, 19. mai). *Afghanistan: Ekteskap*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2019/05/Temanotat-Afghanistan-Ekteskap-10052019.pdf> [lastet ned 22. august 2019]
- Penal Code 2017.

Autorisert engelsk oversettelse er foreløpig ikke offentlig tilgjengelig. Landinfo er i besittelse av en uautorisert engelsk oversettelse.
- Rahbari, S. (2018, 2. oktober). From Normative Pluralism to a Unified Legal System in Afghanistan? *Asian Journal of Law and Society*, 5, 289-314. Tilgjengelig fra <https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge->

[core/content/view/02884433EE39DCF7933D8673C715E9E2/S205290151800030Xa.pdf/from_normative_pluralism_to_a_unified_legal_system_in_afghanistan.pdf](#) [lastet ned 9. september 2019]

- UNAMA (2017, mars). *Afghanistan's fight against corruption. The other battlefield*. Kabul: UNAMA. Tilgjengelig fra https://unama.unmissions.org/sites/default/files/afghanistans_fight_against_corruption_the_other_battlefield_-_april_2017-english_2.pdf [lastet ned 22. august 2019]
- UNAMA, dvs. United Nations Assistance Mission in Afghanistan (2018a, mai). *Afghanistan's fight against corruption. From Strategies to Implementation*. Kabul: UNAMA. Tilgjengelig fra https://unama.unmissions.org/sites/default/files/afghanistans_fight_against_corruption_from_strategies_to_implementation-14_may_2018.pdf [lastet ned 4. september 2019]
- UNAMA (2018b, desember). *Survey on the application of sentencing provisions in the new Penal Code in Afghanistan*. Kabul: UNAMA.
Ikke offentlig tilgjengelig. Landinfo har fått rapporten tilsendt via e-post.
- UNAMA & OHCHR (2018, mai). *Injustice and Impunity. Mediation of Criminal Offences and Violence against Women*. Kabul: UNAMA & OHCHR. Tilgjengelig fra https://unama.unmissions.org/sites/default/files/unama_ohchr_evaw_report_2018_injustice_and_impunity_29_may_2018.pdf [lastet ned 5. september 2019]
- UNODC, dvs. United Nations Office on Drugs and Crime (u.å.). *New Penal Code adopted in Afghanistan*. Kabul: UNODC. Tilgjengelig fra <https://www.unodc.org/afghanistan/en/frontpage/2015/new-penal-code-adopted-in-afghanistan.html> [lastet ned 4. september 2019]
- UN Secretary-General (2019a, 28. februar). *The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security*. New York: UN. Tilgjengelig fra https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/sg_report_on_afghanistan_6_march_2019.pdf [lastet ned 26. august 2019]
- U. S. Department of State (2019). *Afghanistan 2018. Human Rights Report*. Washington D.C.: U. S. Department of State. Tilgjengelig fra <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2019/03/AFGHANISTAN-2018.pdf> [lastet ned 26. august 2019]
- Vikør, K. S. (2004, 2. februar). Shariaen, ei lov for samfunnet, ei lov for Gud. *Utrop*. Tilgjengelig fra <https://www.utrop.no/5998> [lastet ned 4. september 2019]
- SNL, dvs. Store Norske leksikon. *Islam* (sist endret 20. september 2019). Oslo: SNL. Tilgjengelig fra <https://snl.no/islam> [lastet ned 20. september 2019]
- Wardak, A. (2016). *A Decade and a Half of Rebuilding Afghanistan's Justice System: An Overview*. Leiden: University of Leiden. Tilgjengelig fra <https://www.universiteitleiden.nl/binaries/content/assets/rechtsgeleerdheid/instituut-voor-metajuridica/afghanistans-justice-system-vs-2016.10.04.pdf> [lastet ned 4. september 2019]

Muntlige kilder

- Diplomatkilde. E-post januar 2019.